

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία: τρόπος γραπτής εξέτασης στο Γυμνάσιο

Δρ Χρ. Κουμπάρου
Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου

Τρόπος εξέτασης (ΦΕΚ 3029/21-07-2020)

Οι δύο κλάδοι της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας

- **Αρχαία Ελληνική Γλώσσα**
 - **Αρχαία Ελληνικά Κείμενα από Μετάφραση**
- εξετάζονται την ίδια μέρα και η συνολική διάρκεια της εξέτασης είναι 3 ώρες.

Οι απαντήσεις αναπτύσσονται σε ξεχωριστό φύλλο για καθέναν από τους δύο κλάδους και αποδίδεται διακριτός βαθμός για καθέναν από αυτούς.

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (από πρωτότυπο) (δύο θέματα)

Εξέταση σε διδαγμένο κείμενο,
χωρίς το εισαγωγικό σημείωμα και
τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου.

Πρώτο θέμα (8 μον.: 4+4)

Αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα*.

Ερωτήσεις κατανόησης: ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών:

- είτε να εντοπίζουν και να παρουσιάζουν πληροφορίες που υπάρχουν στο κείμενο
- είτε να ερμηνεύουν σημεία του κειμένου αξιοποιώντας το λεξιλόγιο, τη γραμματική και το συντακτικό.

* Στην Γ΄ Τάξη το ένα υποερώτημα αφορά μετάφραση αποσπάσματος (4-6 στίχων) του κειμένου.

Παραδείγματα ερωτήσεων

Σύμφωνα με το κείμενο:

- Για ποιους λόγους δεν αγανακτεί ο Αισχίνης για την εξορία του;
- Τι θα κερδίσουν οι Αθηναίοι, αν κάνουν ειρήνη αντί για πόλεμο;
- Ποια επέμβαση έκαναν οι θεοί και ποια τα αποτελέσματά της;
- Ποια η κατηγορία που διατυπώνει ο Μέλητος σε βάρος του Σωκράτη;
- Τι επιδιώκει να αποδείξει ο Σωκράτης, χρησιμοποιώντας τον συγκριτικό βαθμό: «Περὶ δὲ ὑγείας τοῖς ἰατροῖς μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται ἢ τοῖς γονεῦσιν»; (Β΄ Γυμνασίου: Ενότητα 6^η)
- Τι θέλει να επισημάνει ο Χρυσόστομος με την επανάληψη του συμπλεκτικού συνδέσμου καὶ: «οὐρανὸς κοινὸς καὶ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες καὶ ἀήρ καὶ θάλασσα καὶ γῆ καὶ ζωὴ καὶ τελευτὴ καὶ γῆρας καὶ νόσος καὶ ὑγεία καὶ χρεια τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων»; (Β΄ Γυμνασίου: Ενότητα 5^η)

Για Γ΄ τάξη:

- Να μεταφράσεις το απόσπασμα «...».

Δεύτερο θέμα (12 μον.: 3x4)

- ➔ Αναλύεται σε τρία ισοδύναμα υποερωτήματα **ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ**:
- 1 λεξιλογίου
 - 1 γραμματικής
 - 1 συντακτικού.

(ΟΛΑ ΤΑ ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ).

«Κλειστού τύπου» = ερωτήματα αντιστοίχισης, σύζευξης, πολλαπλών επιλογών, σωστού-λάθους, συμπλήρωσης, διάταξης/ διαβάθμισης.

Λεξιλογίου υποερώτημα

ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών:

- να αναγνωρίζουν σημασίες λέξεων της Α.Ε.Γ. και να τις συνδέουν με αντίστοιχες λέξεις της Ν.Ε.Γ.
- να διακρίνουν συγγένειες μεταξύ των λέξεων (ομόρριζες, παράγωγες, σύνθετες, συνώνυμες, αντώνυμες, παρώνυμες ...)

Παραδείγματα ερωτήσεων

8

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ:

- ✓ Να αντιστοιχίσεις μία ετυμολογικά συγγενή λέξη της Α.Ε.Γ. από τη στήλη Α με την αντίστοιχη λέξη της Ν.Ε.Γ. στη στήλη Β. Επισημαίνεται ότι ένα στοιχείο από τη στήλη Β θα περισσέψει.

A	B
1. ἄηρ	α. ταιριαστή
2. γῆρας	β. συντηρητής
3. χρεία	γ. αέρινος
4. διατηρεῖν	δ. αγέραστη
	ε. αχρείαστος

- ✓ Δίπλα σε κάθε ρήμα της Α.Ε.Γ. της στήλης Α να γράψεις το ομόρριζό του παράγωγο επίθετο της Ν.Ε.Γ. από τη στήλη Β.

A		B
ποιήσωμεν		1. εξαιρετικός
διατηρεῖ		2. μεταδοτικός
ἐξαιρήσεται		3. ποιητικός
μεταδώσει		4. διατηρητέος

Γραμματικής – Συντακτικού υποερώτημα

ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών:

- να αναγνωρίζουν γραμματικά και συντακτικά όρους της πρότασης ή/και είδη προτάσεων
- να μετασχηματίζουν όρους της πρότασης.

Παραδείγματα ερωτήσεων

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ:

«Άγαπητοί, μη γινώμεθα τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι. Ἐκείνοις πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν τοῦ ἄλλου πλέον ἔχει· σὺ δὲ ἄνθρωπος ῶν, θηρίου γίνῃ χαλεπώτερος, μυρίων πενήτων τροφᾶς μιᾶ κατακλείων οἰκία. Καίτοι γε οὐχ ἡ φύσις ἡμῖν μόνη κοινή, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλείονα·»:

Δίπλα στον αριθμό 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις του παραπάνω κειμένου, να σημειώσεις στην κόλλα σου τη λέξη **Σωστό (Σ)**, αν είναι σωστά τα στοιχεία της γραμματικής αναγνώρισής της ή τη λέξη **Λάθος (Λ)**, αν είναι λανθασμένα.

1.	γινώμεθα:	α΄ πληθυντικό πρόσωπο ενεστώτα του ρ. γίγνομαι
2.	ἀλόγων:	γενική πληθυντικού, ουσιαστικού β΄ κλίσης
3.	Ἐκείνοις:	δοτική πληθυντικού, ουσιαστικού β΄ κλίσης
4.	ἔχει:	γ΄ ενικό πρόσωπο παρατατικού του ρ. ἔχω
5.	ῶν:	μετοχή του ρήματος εἰμί
6.	χαλεπώτερος:	επίθετο, ονομαστική ενικού ουδετέρου γένους
7.	οἰκία:	δοτική ενικού, επιθέτου
8.	ἀλλὰ:	σύνδεσμος αντιθετικός

Παραδείγματα ερωτήσεων

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ:

✓ «Έγώ δὲ ...»:

Στο παραπάνω απόσπασμα να βρεις ποιος είναι ο συντακτικός ρόλος των υπογραμμισμένων λέξεων. Να αντιστοιχίσεις τους αριθμούς 1, 2, 3, 4 της στήλης Α με τα γράμματα α, β, γ, δ, ε της στήλης Β. Επισημαίνεται ότι ένα στοιχείο από τη στήλη Β θα περισσέψει.

A	B
1. ...	α. Υποκείμενο
2. ...	β. Αντικείμενο
3. ...	γ. Επιθετικός προσδιορισμός
4. ...	δ. Κατηγορηματικός προσδιορισμός
	ε. Επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου

✓ Να χαρακτηρίσεις ως Σωστό (Σ) ή Λανθασμένο (Λ) τον χαρακτηρισμό των παρακάτω προτάσεων:

		Σ ή Λ
1.:	επιρρηματική αιτιολογική πρόταση:	
2.:	κύρια πρόταση:	

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση) (τρία θέματα)

Δίνεται διδαγμένο κείμενο (20-30 στίχων).

Πρώτο θέμα (8 μονάδες: 4+4)

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα. Ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών:

α) είτε να εντοπίζουν στο κείμενο ορισμένες πληροφορίες, όπως τα πρόσωπα, τον χώρο, τον χρόνο, το σκηνικό, το κοινωνικό πλαίσιο, το πρόβλημα που απασχολεί τα πρόσωπα, κατευθύνει τη δράση τους κ.τ.λ., τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου

β) είτε να αναγνωρίζουν τα βασικά θέματα ή τις ιδέες που προκύπτουν από το κείμενο, τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία που εντοπίζονται στο κείμενο ή/και με πληροφορίες που υπάρχουν στα εισαγωγικά κείμενα και στα ερμηνευτικά σχόλια του διδακτικού βιβλίου.

Παραδείγματα ερωτήσεων

- Από τα όσα περιγράφονται στους παραπάνω στίχους, ποιες πληροφορίες αντλείς για την καθημερινή ζωή των Κυκλώπων; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου.
- Ποια είναι η αντίδραση του Θεοκλύμενου στους στίχους 1301-1304 και πού νομίζεις ότι οφείλεται;
- Στο απόσπασμα κυρίαρχη είναι η αντίθεση ανάμεσα στο *είναι* και στο *φαίνεσθαι*. Εντόπισε στο κείμενο σημεία όπου γίνεται σαφής αυτή η αντίθεση.
- Ποιο είναι το σημάδι που οδηγεί τον Έκτορα στη συνειδητοποίηση της κατάστασής του, πώς αντιδρά και γιατί; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου.

Δεύτερο θέμα (6 μονάδες: 3+3)

15

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΟΜΗΣ

Μπορεί να αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα, όπως:

α) Χωρισμός σε μικρότερες ενότητες με κριτήρια αφηγηματικά ή θεματικά και απόδοση πλαγιότιτλων.

β) Εντοπισμός και αξιολόγηση του ρόλου των εκφραστικών τρόπων, αφηγηματικής και περιγραφικής τεχνικής:

- οπτική της αφήγησης (πρωτοπρόσωπη, τριτοπρόσωπη, μικτή)
- διάλογος, μονόλογος, ειρωνεία, σχόλιο
- λειτουργία του χρόνου (στοιχεία προοικονομίας, χρονικές αναδρομές, επιτάχυνση και επιβράδυνση)
- σχήματα λόγου (παρομοίωση, μεταφορά κ.ά.)

Παραδείγματα ερωτήσεων

- Να χωρίσεις το κείμενο σε δύο μικρότερες ενότητες με κριτήριο τον χρόνο που διαδραματίζονται τα γεγονότα (ή το θέμα ή τον τόπο ή τα πρόσωπα ...) και να γράψεις τους πλαγιότιτλους.
- Ο Έκτορας καυχιέται πάνω από το πτώμα του Πάτροκλου. Ο ποιητής αποτυπώνει τα λόγια του με θαυμαστικά: «ανόητε!», «Άθλιε!». Τι νομίζεις ότι επιδιώκει να δείξει;
- Στο απόσπασμα (στίχ. Π 823-829) ο Όμηρος χρησιμοποιεί μια παρομοίωση. Να την εντοπίσεις, να την περιγράψεις και να γράψεις τι πετυχαίνει με αυτή την παρομοίωση ο ποιητής / ποιος είναι ο ρόλος της;
- Στο απόσπασμα (Ελένη στίχ. 894-919), ο Ευριπίδης παραθέτει διάλογο της Ελένης με τον Μενέλαο / (Ελένη στίχ. 1313-1397), στιχομυθία Θεοκλύμενου-Ελένης. Τι πετυχαίνει/επιδιώκει με αυτόν τον διάλογο ο Ευριπίδης;
- Να σχολιάσεις τα λόγια της Ελένης στον στίχ. 1325: «κι ο άντρας μου τα ίδια θα φορούσε».
- Ο ... μιλώντας χρησιμοποιεί πολλές προστακτικές / ρήματα σε μέλλοντα χρόνο. Τι πετυχαίνει με αυτή την επιλογή ο ποιητής;
- Στους στίχους ... υπάρχει ασύνδετο / πολυσύνδετο σχήμα (ούτε... ούτε...) / επανάληψη / κυριαρχεί το α' πρόσωπο... . Τι φανερώνει ...;

Τρίτο θέμα (6 μονάδες: 3+3)

Μπορεί να αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα.

Ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών:

α) να χαρακτηρίζουν πρόσωπα, λαμβάνοντας υπόψη στάσεις, σκέψεις, δράσεις, συναισθήματα, αξίες, ιδέες, συμπεριφορά των προσώπων του κειμένου και τον αντίκτυπο στα άλλα κειμενικά πρόσωπα,

β) να βρίσκουν, να ταξινομούν και να αξιολογούν στοιχεία πολιτισμού που εντοπίζονται στο κείμενο (θεσμοί, ήθη και έθιμα, αξίες, ιδέες, οικονομία, υλικά αγαθά κ.ά.), να συνδέουν στοιχεία του κειμένου με τη σύγχρονη πραγματικότητα ή να συγκρίνουν ένα παράλληλο κείμενο με το κύριο κείμενο όσον αφορά ιδέες, αξίες ή στάσεις και συμπεριφορά προσώπων που εντοπίζονται σ' αυτά.

Παραδείγματα ερωτήσεων

- Να περιγράψεις τη συμπεριφορά του Έκτορα (το «ήθος» του), με βάση τα λόγια και τις πράξεις του. Πώς τον χαρακτηρίζεις; / Ποιες συνέπειες ...
- «Το αδύνατο αν ζητάς, σοφός δεν είσαι» λέει η Ελένη στον Μενέλαο. Τι νομίζεις ότι εννοεί; Γιατί το λέει στον Μενέλαο;
- Στους στίχους ...-... / στο απόσπασμα ... γίνεται αναφορά στον θεσμό της φιλοξενίας / στα όνειρα / στα ταφικά έθιμα / βλέπουμε τους θεούς να παρεμβαίνουν στη ζωή των ανθρώπων. Τι πίστευαν σχετικά οι αρχαίοι Έλληνες / και τι εμείς, οι σημερινοί;
- Να συγκρίνεις / να βρεις ομοιότητες και διαφορές του κειμένου με το παράλληλο κείμενο, όσον αφορά τις ιδέες και τις στάσεις των ηρωίδων / τη θέση της γυναίκας / τον ρόλο των θεών ...[π.χ. παράλληλο κείμενο για Γ' τάξη: Ευριπίδη, *Ιφιγένεια εν Ταύροις*, στίχ.16-33].

Περιεχόμενο θεμάτων γραπτών εξετάσεων

- Να εντάσσονται στην ύλη που έχει διδαχθεί / που έχει οριστεί ως εξεταστέα.
- Να διατυπώνονται έτσι ώστε να ελέγχεται η αφομοίωση των γνωστικών στοιχείων και να διερευνάται η ικανότητα του μαθητή να εφαρμόζει, να συνδυάζει, να συνθέτει, να κρίνει και γενικότερα να επεξεργάζεται δημιουργικά ένα δεδομένο υλικό.
- Να είναι διαβαθμισμένης δυσκολίας.
- Να είναι ορθώς διατυπωμένα.
- Να είναι καλογραμμένα.

Περιεχόμενο θεμάτων γραπτών εξετάσεων

Απαιτείται απόλυτη συστοιχία με το θεσμικό πλαίσιο ως προς:

- Περιεχόμενο
- Δομή
- Διατύπωση
- Μοριοδότηση

**Εμείς εξετάζουμε τους μαθητές μας,
αλλά και εκείνοι
«μας εξετάζουν».**

Καλή δύναμη!